

Öznenin
Yersizyurtsuzlaşması
Felsefi Posthümanizm

Nihat ÇAM

eski
yeni

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No. | General Publication Number: 1752

FCR Sertifika No. | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Eskiyezi

Yayın No | Publication Number: 357

Kitap Adı : Öznenin Yersizyurtsuzlaşması

Alt Başlık : Felsefi Posthümanizm

Book Title : The Deterritorialization of the Subject

Subtitle : Philosophical Posthumanism

ISBN : 978-625-5536-70-9

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255536709

Yazar | Author: Nihat Çam | orcid.org/0000-0002-6774-8166

Kurum | Institution: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı

ROR ID: ror.org/00jga9g46

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 352 (xiv + 338)

Yayın Tarihi | Publication Date: Kasım | November 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HPQ - Postmodern felsefe | Postmodernism: philosophical perspectives

BISAC: PHI034000 - Felsefe / Postmodernizm | Philosophy / Postmodernism

THEMA: QDTQ - Postmodern felsefe | Postmodern philosophy

LC Classification: B831 - Postmodern felsefe | Postmodern philosophy

DEWEY: 149 - Postmodern felsefe ve çağdaş düşünce | Postmodern and contemporary philosophy

WoS Category: Felsefe | Philosophy

WoS Citation Topics Meso: 3.6 - Felsefe | Philosophy

WoS Citation Topics Micro: 3.6.24 - Posthümanist Düşünce | Posthumanist Thought

Scopus Subject Areas: 1211 - Felsefe | Philosophy

Atf Bilgisi | Cite as: Çam, Nihat. *Öznenin Yersizyurtsuzlaşması: Felsefi Posthümanizm*. Ankara: FCR Yayın Ltd.-Eskiyezi, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Öznenin
Yersizyurtsuzlaşması
Felsefi Posthümanizm

Nihat ÇAM

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Nihat ÇAM

1994 Bursa doğumlu. 2017 yılında Bursa Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi lisans eğitimini tamamladı. 2019 yılında Bursa Uludağ Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Felsefe Tarihi Bilim Dalı'ndan "*Jean Baudrillard'ın Felsefesinde Gerçeklik Problemi*" isimli tezini başarıyla savunarak yüksek lisans derecesi aldı. 2025 yılında Bursa Uludağ Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü Felsefe Tarihi Bilim Dalı'nda "*Felsefi Kökenleri Bağlamında Posthümanizmin Ontolojik Zeminini*" isimli doktora tezini başarıyla savunarak Doktor ünvanı aldı. 2018 yılından beri de Milli Eğitim Bakanlığı kadrosunda Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni olarak görev yapmaktadır.

Was born in 1994 in Bursa, Turkey. He completed his undergraduate education at the Faculty of Theology, Bursa Uludağ University, in 2017. In 2019, he earned his master's degree from the Department of Philosophy and Religious Studies, Division of History of Philosophy, at Bursa Uludağ University, by successfully defending his thesis titled "*The Problem of Reality in Jean Baudrillard's Philosophy.*" In 2025, he received his Ph.D. degree from the same department by successfully defending his doctoral dissertation titled "*The Ontological Ground of Posthumanism in the Context of Its Philosophical Origins.*" Since 2018, he has been serving as a Teacher of Religious Culture and Ethics under the Ministry of National Education.

Kitap Hakkında

Öznenin Yersizyurtsuzlaşması

Felsefi Posthümanizm

Felsefe tarihi boyunca kendisini ve etrafındakileri anlamaya çalışan insan, ontoloji ve epistemolojiyi sorularına verdiği cevaplara oranla biçimlendirmiştir. İnsan merkezli düşünme biçimi olarak hümanizm, özne dışında kalan her şeyi araçsallaştırma ve değerden düşürmeye sebep olmuştur. İnsan merkezli öznellik, sadece insan olmayanları dışladığı için değil, aynı zamanda belli bir insan tipi dışında kalan insanları dışladığı için de eleştirilmiştir Hümanist öznelliğe tepki olarak ortaya çıkan posthümanizm, insanı ve diğer var olanları ontolojik açıdan yeniden konumlandırmaya girişir. Özne-nesne düalitesini yıkarak özneler çokluğunu ikame etmeye çalışır. Sorunu sadece insanı merkeze almakta değil, her şeyi diyalektik bir denklem içerisinde düşünmekte görür. Bu sebeple düalist bir varlık anlayışını birçok felsefi birikimden ve disiplin dallarından faydalanarak monist, materyalist bir varlık anlayışıyla değiştirmeye çalışır. Bu çalışmada öncelikle posthümanizmin karşıtı olan hümanizme değinilmiş ve sonrasında posthümanizmin felsefi kökenlerinin izi sürülerek posthümanist ontoloji serimlenmiştir. Çalışmanın amacına uygun olarak da felsefi posthümanizmin yeni bir akım olmaktan ziyade postmodern düşüncenin radikalleşmesi olarak zuhur ettiği ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hümanizm; Posthümanizm; Postmodernizm; Özne; Ontoloji; Feminizm; Yeni Materyalizm

About the Book

The Deterritorialization of the Subject Philosophical Posthumanism

Throughout the history of philosophy, humans, in their attempt to understand themselves and their surroundings, have shaped their modes of thought according to the answers they provided to questions of ontology and epistemology. Humanism, as an anthropocentric way of thinking, has led to the instrumentalization and devaluation of everything outside the subject. However, anthropocentric subjectivity has been criticized not only for excluding non-human entities but also for marginalizing certain types of humans. Emerging as a reaction to humanist subjectivity, posthumanism seeks to reposition humans and other beings ontologically. It aims to dismantle the subject-object dualism and replace it with a plurality of subjects. Posthumanism sees the problem not merely as centering the human but as understanding everything within a dialectical framework. For this reason, it attempts to replace the dualistic understanding of being with a monist and materialist ontology, drawing on various philosophical traditions and disciplines. In this study, first of all, humanism-the counterpart of posthumanism-is discussed, followed by tracing the philosophical roots of posthumanism and outlining the posthumanist ontology. In line with its aims, the study argues that, that philosophical posthumanism emerges not as a new movement but rather as a radicalization of postmodern thought.

Keywords: Humanism; Posthumanism; Postmodernism; Subject; Ontology; Feminism; New Materialism

*Yaptığım her iyi şeyin müsebbibi
Göz Nurum Annem ve Merhum Babama*

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

I. POSTHÜMANİZMİN FELSEFİ KÖKENLERİ	11
A. Posthümanizmin Karşıtı Olarak Hümanizm	11
1. Hümanizm ve Düalist Karakteri	11
2. Hümanist İnsan Anlayışının Temel Özellikleri	21
a. Descartes ve Kant Bağlamında Rasyonel Varlık	22
b. Modern Dönem Ahlak Felsefesinde Otonom Ahlak Anlayışı	31
c. Aristoteles'ten Liberalizme Toplumsal Varlık	38
d. Mitolojilerden Modern Döneme Erkek Egemen İnsanlık	44
e. Sömürgecilik Döneminde Avrupa Merkezli İnsanlık	51
3. Modern Dönemin Sonu ve Hümanist Düşüncenin Krizi	58
B. Tanrı'nın Ölümünden Posthümanizme: Nietzsche'nin Eleştirel Mirası	62
C. Postmodern ve Postyapısalcı Yaklaşımlar	76
1. Hümanist Öznenin Adem-i Merkeziyeti	90
2. Özcü Tanımlamaların Adem-i Merkeziyeti	105
3. Postmodernizm'den Postkolonyalizm'e Temsil Düşüncesi	121

İKİNCİ BÖLÜM

II. GENEL HATLARIYLA POSTHÜMANİZM	137
A. Posthümanizm Kuramının Felsefi ve Eleştirel Temelleri	137
B. Spinozacı Monist Evren Anlayışı	162
C. Deleuzeyen İçkinlik ve Fark Etiği	177

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. POSTHÜMANİZM'İN ONTOLOJİK ZEMİNİ	201
A. Yeni Materyalist ve Postyapısalcı Feminizm	201
1. Cinsel Fark Teorileri ve Postyapısalcı Feminizm	201
2. Yeni Materyalist Yönelimler ve Beden Politikaları	226

B. Yeni Materyalizmin Ontolojik ve Epistemolojik Temelleri	247
1. Postmodern Ontolojiden Hareketle Yeni Materyalizme	247
2. Yeni Materyalist Etik ve Posthümanist Yönleri	268
C. Hümanizm Sonrası Yeni Varlık Biçimlerine Doğru: Posthümanist Öznellik	285
SONUÇ	307
KAYNAKÇA	313
DİZİN	331

ÖN SÖZ

Posthümanizm, insan merkezli dünya görüşünün ve hümanist düşüncenin sınırlarını zorlayan, günümüz felsefi tartışmalarında giderek daha fazla önem kazanan bir kavramdır. İnsanın kendisini merkeze alan geleneksel anlayışlar, özellikle moderniteyle birlikte hem insan olmayan varlıkları hem de “insan” kategorisine girmeyen bazı grupları dışlayarak eleştirilerin hedefi olmuştur. İşte elinizdeki çalışma, bu eleştirilerden doğan posthümanist düşüncenin felsefi kökenlerini derinlemesine inceleyerek, onun ontolojik zeminini aydınlatmayı amaçlamaktadır. Bu kitap, posthümanist düşüncenin arka planını akademik bir titizlikle ele alırken, konuyu felsefi bir bakış açısıyla fakat herkesin anlayabileceği bir dilde sunmaya özen göstermektedir.

Çalışmanın kapsamı, posthümanizmin tarihsel ve kuramsal temellerini çok yönlü bir perspektifle ortaya koymaktadır. İlk olarak, posthümanizmin karşıtı olarak değerlendirilen hümanizm geleneğinin temel özellikleri ve bu geleneğin modern dönemde yaşadığı kriz ele alınmaktadır. Hümanist düşüncenin ikili (özne-nesne) yapısı ve insanı merkeze alan yaklaşımı sorgulandıktan sonra, Nietzsche'nin “Tanrı'nın ölümü” ve insan-merkezci değerlere yönelttiği eleştiriler gibi felsefi miraslar tartışılmaktadır. Ardından, postmodern ve postyapısalcı teorilerin özneyi merkezden uzaklaştıran katkıları ile Spinoza'nın monist (tekilci) evren anlayışı ve Gilles Deleuze'ün içkinlik ve fark felsefesi gibi kavramsal çerçeveler incelenmektedir. Kitaba verilen isim de Deleuze'ün posthümanist düşünce üzerindeki etkisine yapılan vurgudan dolayı Öznenin Yersizyurtsuzlaşması olarak belirlenmiştir. Bu kuramsal tartışmaların ışığında çalışma, posthümanist düşüncenin dayandığı ontolojik temelleri ortaya koymak üzere yeni materyalizm akımı ve feminist teorilerin sağladığı içgörü-

lere başvurmaktadır. Böylece insan sonrası öznelliğin ve yeni varlık biçimlerinin imkânı, disiplinlerarası bir felsefi zeminde değerlendirilerek açıklığa kavuşturulmaktadır.

Çalışmanın amacı, posthümanist felsefenin çağdaş düşünce içerisindeki konumunu ve özgün katkısını belirgin hale getirmektir. Bu bağlamda kitap, felsefi posthümanizmin aslında bütünüyle yeni bir akım olmadığını, bilakis modern hümanist paradigmanın eleştirisiyle gelişen postmodern düşüncenin radikalleşmesi sonucunda ortaya çıktığını ileri sürmektedir. İnsan sonrası düşüncenin, özne-nesne karşıtlığı yerine çoklu öznellik anlayışına yönelmesi ve ikili ontoloji yerine monist-materyalist bir ontoloji arayışına girmesi bu incelemenin merkezinde yer almaktadır. Yöntem olarak ise tarihsel ve kavramsal bir analiz benimseyen çalışma, felsefe tarihinin farklı dönemlerinden seçilen birincil kaynakları ve çağdaş kuramsal metinleri karşılaştırmalı bir yaklaşımla incelemiştir. Bu sayede, Nietzsche'den Deleuze'ye uzanan geniş bir yelpazedeki fikirler posthümanist bakış açısıyla yeniden yorumlanarak bütüncül bir teorik çerçeve oluşturulmuştur.

Bu kitabın literatürdeki yeri ve katkısı da dikkate değerdir. Türkiye'de posthümanizm başlığı altında yapılan önceki akademik çalışmaların birçoğu konuyu medya, sanat veya transhümanizm ekseninde ele almıştır. Bu çalışma ise posthümanizmin felsefi temellerine odaklanan ve onun ontolojik dayanaklarını postmodernizm, yeni materyalizm ve feminist teoriler ışığında irdeleyen ilk kapsamlı çalışmalardan biridir. Yaklaşık üç yıllık yoğun bir araştırma sürecinin ürünü olan bu eser, Türk akademik literatüründe önemli bir boşluğu doldurmakta ve posthümanist düşünceye kuramsal düzeyde özgün bir katkı sunmaktadır. Bu yönüyle çalışma, hem felsefi antropoloji ve ontoloji tartışmalarına katkı sağlamakta hem de insan sonrası paradigmanın anlaşılmasına yönelik disiplinlerarası diyalogu beslemektedir.

Sonuç olarak, Öznenin Yersizyurtsuzlaşması, insanın doğadaki ve evrendeki konumunu yeniden değerlendiren, geleneksel hümanist kabulleri sorgulayan bir düşünsel yolculuğun haritasını çizmektedir. Nesnel ve açıklayıcı bir üslup ile kaleme alınan bu kitap, okuru posthümanist kuramın derinliklerine emin adımlarla götürürken, konuya ilgi duyan herkes için anlaşılır olmayı hedeflemektedir. Elinizdeki çalışmanın, felsefe ve sosyal bilimler başta olmak üzere çeşitli alanlardaki posthümanizm tartışmalarına ufuk açıcı bir perspektif kazandıracağı ve insan-merkezli düşüncenin ötesine geçme arayışında olan okurlar için değerli bir rehber işlevi göreceği ümit edilmektedir.

